

Kondenzált anyagok fizikája (10. gyakorlat)

Szükséges előismeretek: rácsrezgések kvantálása, bozonok, fononok állapotsűrűsége, szilárdtestek hőkapacitása;

Emlékeztető: A rácsrezgések $g(\omega)$ állapotsűrűsége megadja, hogy az $(\omega, \omega + \Delta\omega)$ (kör)frekvencia-intervallumban, egységnyi térfogatban $g(\omega)\Delta\omega$ darab rezgési állapot lehetséges.

F1. Előadáson láttuk, hogy az egyatomos, egydimenziós lineáris lánc rugós-golyós modelljében a rácsrezgések diszperziós relációját az

$$\omega(q) = \sqrt{\frac{4D}{m}} \left| \sin\left(\frac{qa}{2}\right) \right|$$

összefüggés adja meg, ahol D a rugóállandó, m a golyók tömege, a pedig a szomszédos golyók távolsága. Határozzuk meg és ábrázoljuk a rezgések $g(\omega)$ állapotsűrűségét!

F2. A kétdimenziós négyzetrács (előfeszített) rugós-golyós modelljében két akusztikus (x és y irányban polarizált rácsrezgéseknek megfelelő) diszperziós ágat kaptunk, melyek diszperziós relációi:

$$\omega_x(q_x, q_y) = \sqrt{\frac{4D}{m} \sin^2\left(\frac{q_x a}{2}\right) + \frac{4F_0}{ma} \sin^2\left(\frac{q_y a}{2}\right)},$$

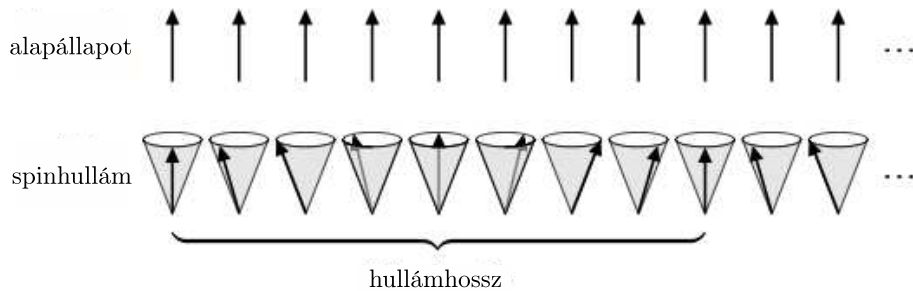
$$\omega_y(q_x, q_y) = \sqrt{\frac{4D}{m} \sin^2\left(\frac{q_y a}{2}\right) + \frac{4F_0}{ma} \sin^2\left(\frac{q_x a}{2}\right)},$$

ahol F_0 a rugók előfeszítése, D a rugóállandó, m a golyók tömege, a pedig a rácsparaméter.

Határozzuk meg mindkét diszperziós ágra a kis hullámszámú (azaz hosszú hullámú) rezgési módusok $g_\lambda(\omega)$ állapotsűrűségét, ahol $\lambda = x, y$ a diszperziós ágat jelöli.

Gyakorló feladat:

Gy1. Ferromágneses kristályokban a (klasszikusnak tekintett) atomi mágneses momentumok a környező atomok által keltett mágneses mezőben precesszálni kezdenek az eredeti egyensúlyi állapotuk körül. Ez a precessziós mozgás hullámszerűen terjedhet a kristályban, azaz a szomszédos atomi mágneses dipólusok azonos (kör)frekvenciával, de fáziskülönbséggel precesszálnak (lásd az ábrát). Ezt a hullámmozgást nevezik spinhullámnak, melynek elemi gerjesztései a *magnonok*.

Megmutatható, hogy ferromágneses spinhullámok ω körfrekvenciája és $\mathbf{q}$ hullámszámvektora közötti összefüggés (a diszperziós reláció):

$$\omega(\mathbf{q}) = \gamma \mathbf{q}^2,$$

ahol γ állandó. Számítsuk ki a spinhullámok állapotsűrűségét *kétdimenziós* mágneses rendszerben, ha tudjuk, hogy a rendszer területe A .